

FUŽINE – POVZETKI INTERVJUJEV ZA TRIMO URBAN CRASH 2010/2011

Poglobljene intervjuje so marca 2010 v okviru študijske prakse pri predmetu Okoljska sociologija opravljali študentje Fakultete za družbene vede.

Raziskovalci:

Blaž Brešan

Monika Borovnik

Nataša Hočevar

Mentor:

Izredni prof. dr. Drago Kos

Izvedeno je bilo skupno 19 intervjujev. Intervjuvani so bili predstavniki društev, ki delujejo v okviru Fužin in združujejo prebivalce tega naselja (mladostniki, upokojenci, športniki, župnišče), predstavniki Mestne občine Ljubljana in medijsko bolj prepoznavna prebivalca Fužin.

Intervjuvane osebe:

Sladjana Zarić (DRUŠTVO SPM - skupnostni programi),

Tatjana Božič Geč (OŠ MARTINA KRPA),

Marjeta Smole (SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO),

Simon Kvaternik (ŽUPNIJSKI URAD FUŽINE),

Meta Čermelj (CONA FUŽINE),

Erika Račič (ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE MOSTE),

Darja Gogala (služba za lokalno samoupravo, MOL),

Stanislava Marija Ferenčak Marin (predsednica sveta Četrtna skupnosti Moste),

Polona Dominik (Društvo Skala, vodja mladinske ulične vzgoje),

Bojana Genorio (dom upokojencev, direktorica),

Zalka Lunder (predsednica društva upokojencev),

Danica Bele (tajnica društva upokojencev),

Zlatan Čordić - Zlatko (hip hop izvajalec),

Danica Simšič (bivša županja Ljubljane; članica Mestnega sveta MOL, izvoljena v okolju Četrtna skupnosti Moste),

Vitimir Simunišek (vodja Svetovalnice CSD Moste-Polje),

Mišo Pavlovič (vodja programa Korak CSD Moste-polje),

Andrej Torkar (predsednik balinarskega društva),

Slađana Šmitran (vodja društva Vidovdan) in

Nina (študentka, ki pomaga v društvu Vidovdan).

Sogovorniki menijo, da so Fužine neupravičeno na slabem glasu, saj je življenje v naselju zelo prijetno in veliko ponuja. Za prebivalce sta značilni povezanost (druženje) in edinstvena kombinacija navad in običajev kot rezultat različnih kulturnih okolij, iz katerih izhajajo prebivalci. Včasih naj bi bilo več izkazane solidarnosti, kar sogovorniki pogrešajo.

Med vsebinami, ki jih pogrešajo in ki so primerne (izvedljive) za natečajno nalogo so tako predstavniki društev za starejše kot mlajše prvenstveno izpostavili vsebine za mlade (najstnike in mlajše odrasle). Predstavniki društev upokoјencev so izpostavili objekt za starejše. Najbolj zelena je kombinacija športne in družabne vsebine za čim več ljudi (tribuna, počitek, srečevanje), omenjeni sta bili tudi kultura in družbena angažiranost.

Najbolj izpostavljena je bila problematika propadajoče športne tribune ob igrišču poleg OŠ Martina Krpana, ki jo ljudje uporabljajo za druženje in ogled športnih in kulturnih prireditvev (travnik poleg igrišča je namenjen največjim prireditvam v Fužinah), kot sekundarna lokacija je bil predlagan Preglov trg (osrednji trg v Fužinah). Objekt naj bo varen, nevsiljiv, uporaben, trajen.

Predlog naloge:

Na podlagi ugotovitev menimo, da je najprimernejša natečajna naloga oblikovanje večfunkcionalne tribune, ki bo stala poleg OŠ Martina Krpana in bo namenjena tako mladim kot starejšim, saj bo v njej vsakdo našel uporabnost. Tribuna bo namenjena tako ogledu športnih tekem kot družabnih dogodkov, zato mora biti odprta in omogočati tako pogled na igrišče kot na travnik.

Povzetki intervjujev:

Sladjana Zarić (DRUŠTVO SPM - skupnostni programi)

Društvo SPM vodi dva projekta; program Prostočasne dejavnosti za mlade in skupni projekt (s Cono Fužine, Svetovalnica Fužine, Četrtna skupnost) Oživimo Fužine. To so predvsem akcije, ki se odvijajo v treh dneh; decembrski novoletni sejem, aprilski čistilna akcija in celodnevna prireditev v septembru. Slednja poteka na igrišču ob OŠ Martina Krpana. Odvija se nogometni turnir, delavnice za otroke, folklor različnih narodnosti ipd.

Po njenem mnenju so Fužine na slabem glasu, vendar pravzaprav veliko ponujajo (otročka igrišča, sprehajalne steze, bližina Golovca, igrišča za nogomet in košarko, veliko je tudi dejavnosti za otroke).

Morda manjka nekaj za **starejše**, prostor za starejše, ki živijo tu, vendar niso v domu. Predvsem pa je ob OŠ Martina Krpana **tribuna**, kjer se **mladi** dobivajo, v zelo slabem stanju. Tam igrajo karte, posedajo, gledajo druge, ki igrajo nogomet ipd. Hkrati bi to pridobitev lahko uporabili ob njihovi letni prireditvi. Očitno za ta del Fužin (tj. igrišče ob OŠ) nihče ne prevzame skrbi. Omeni, da so že lani prosili šolo, če bi lahko to uredili, pa ni bilo nič iz tega.

In kako bi po njenem mnenju sprejeli nov objekt? **Fužinci so na začetku dokaj nezaupljivi, potem pa zelo izkoristijo zadevo.** Tako so na primer, zdaj postavili mlekomat, ki je postal predmet velikega zanimanja. Glede vzdrževanja pa je morda kar nekaj nevestnih otrok in mladostnikov, vendar hkrati obstajajo tudi redoljubni starejši, ki marsikdaj za njimi pospravijo.

Tatjana Božič Geč (OŠ (MARTIN KRPAN))

Fužine so tipično spalno naselje; dopoldne so bolj prazne, popoldne pa je veliko starejših, otrok, mladostnikov tudi zunaj.

Po njenem mnenju je velik manko na področju mladostnikov, se pravi **starejših osnovnošolcev in srednješolci**. Igrišča predstavljajo majhen del. Njen predlog je bila **tribuna**. Tam se zbira se tako mladina, kot tudi starejši, ki pridejo ko spremljajo (naj)mlajše. Na tem območju se odvijajo tudi skupne prireditve, pa tudi določene dejavnosti šole. Dosedanja ni varna in je zelo nepriljubljena (kovinska konstrukcija z lesom). Vsakoletno objekt sicer za silo popravijo. Bilo bi potrebno nekaj večjega in bolj kompaktnega.

Na predlog ponudbe za starejše, pravi, da bi verjetno mladostniki zavzeli njim namenjen prostor. Zatorej objekt s tem ne bi dosegel svojega namena.

Marjeta Smole (SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO)

Četudi gre v Fužinah za sklop stanovanjskih blokov in specifično strukturo prebivalcev, so Fužine urejena soseska. Imajo relativno veliko zelenih površin. Prebivalci imajo vso nujno potrebno infrastrukturo (banka, pošta, zdravstveni dom trgovine, šole ipd.). Kot kulturni spomenik obstaja Fužinski grad.

Glede pomanjkljivosti opaža manko parkirnih prostorov in neurejenost, zaraščenost poti ob Ljubljani. Morda bi se lahko postavilo več **klopi**. S četrtno skupnost so se pogovarjali, da bi v okviru tega projekta lahko uredili ob igrišču OŠ Martina Krpana. Četrtna skupnost je zelo dejavna in v **današnjem, vse bolj individualiziranem času, potrebujemo druženje, občutek skupnosti** pravi sogovornica. Na omenjeni lokaciji prirejajo tudi prireditve in tako povezujejo prebivalce.

Zelo zaželeno bi bilo, da **objekt pritegne pogled, je nenavaden, estetski, a je hkrati tudi funkcionalen**. Pomembno je tudi, da so **materiali dolgoročno vzdržljivi**. Lokacija pa ne sme biti preveč odmaknjena, da tako ne bi bila lahka tarča vandalizmov.

Simon Kvaternik (ŽUPNIJSKI URAD FUŽINE)

Župnišče je zelo omejeno s prostorom. Tako na primer nimajo svoje cerkve, ampak so starejšo hišo preoblikovali v župnijski urad in prostor za cerkveno dejavnost.

Župnik opaža, da je naselje skorajda izključno stanovanjsko, privatne hiše so redke. Zaradi te značilnosti se ljudje počutijo dokaj omejeno in utesnjeno, zunanje fizične aktivnosti pa so omejene na rekreacijo. Vseeno je med bloki kar nekaj zelenih površin, tako da nimaš občutka strogega urbanega centra.

Ni pa nobenih takih točk, kjer bi se ljudje **srečevali** (z izjemo cerkve). In predvsem ni nekega prostora za **kulturo**. So le posamezne akcije (npr. novoletni sejem) in veliko športnih površin, kot so igrišča. Morda bi bilo dobro za starejše urediti neko mesto. Kot imajo stara mestna jedra trge, kjer so se ljudje zbirali. V Fužinah pa obstajajo trgi le po imenih, ne opravljajo pa svoje funkcije tj. druženja na trgu. Objekt bi tako postavil na **Preglovmem trgu**, vendar bolj navzdol proti lekarni in srednji šoli (tj. na zeleni površini). Zabetonirano področje (nad banko in knjižnico) je uporabno za določene dogodke (sejem), hkrati pa je preblizu ceste in s tem izpostavljeno hrupu. Vsekakor pa ne bi množil športnih objektov. Opozori tudi na dejstvo, da se tudi v Fužinah prebivalstvo vse bolj stara (mlajši se morajo odseliti, ker nimajo možnosti širitve doma).

Pozdravlja idejo, da ima objekt tudi **umetniško vrednost** in ni izključno funkcionalen. Če bo nekaj "lepega" se bodo verjetno ljudje tudi raje zadrževali tam. Glede možnosti uničevanja, pa pravi, da niso Fužine niso nič bolj izpostavljene vandalizmu kot kje drugje. Je pa potrebno računati, da bo morda kaj "pošprejano", prav uničeno pa ne.

Meta Čermelj (CONA FUŽINE)

Zagovarja idejo postavitve **tribune**. Za odprtje poti do vode, po njenem mnenju, ni potrebe, saj Fužinci s pridom uporabljajo tri mostove (na Golovec, hranjenje račk, do Štefanjskega naselja). Otroških igrišč, za najmlajše, je veliko. Starejši imajo urejene sprehajalne poti in tudi aktivnosti v domu upokojencev. Odraščajoča mladina pa je prepuščena košarkarskim in nogometnim igriščem. Na tem prostoru, ki ga sogovornica vidi kot primerne, pa se radi zadržujejo. Hkrati pa bi objekt prišel prav tudi za drugim generacijam.

Erika Račič (ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE MOSTE)

Gospa v Fužinah prebiva že 30 let. Za najmlajše otroke je kar dobro poskrbljeno, četudi igrala niso najbolje vzdrževana. Največje pomanjkanje vidi pri **odraščajoči mladini**, nekje od 11 leta naprej. Nimajo nekega prostora, da bi se lahko razživeli in družili. Njen predlog bi bila kakšna **skejt steza** ali pa posebna **kolesarska steza**. Po preletu brošure lanskega projekta, pa se je navdušila nad objektom, ki omogoča **različne prostore za sedenje**, kar bi bilo lahko uporabno tudi za starejše tj. zagotavlja medgeneracijsko druženje prebivalcev Fužin. Nekaj podobnega bi postavila v bližini **Preglovega trga**. V bližini je knjižnica, dom starejših občanov, trgovine, torej veliko ferkerja. In nenazadnje se strinja z ureditvijo **tribune** ob OŠ Martina Krpana – morda bi lahko služila tudi za namen otroških predstav in gledališča. Osnovna funkcija objekta bi bila družabnost, sprostitev. Glede možnosti destrukcije objekta, pa pravi, da je objestnost prisotna povsod. Čeprav če ljudje začutijo objekt, se nad njim ne bodo izživljali.

Darja Gogala (služba za lokalno samoupravo, MOL) in Stanislava Marija Ferenčak Marin (predsednica sveta Četrtna skupnosti Moste)

V intervjujih sta obe najprej predstavili Fužine z vidika prebivalke in z vidika "zaposlitve". Obe Fužine predstavita kot skupnost, ki je zelo povezana in daje velik poudarek na **povezovanju ljudi med seboj** (v Fužinah živi približno 15 000 ljudi). V ta namen organizirajo veliko prireditev, s katerimi želijo še bolj povezati prebivalce med sabo. Kljub temu, da so bile Fužine zgrajene pred 30-40 leti in v njih prebivajo zelo kulturno mešani ljudje, naj bi pri njih prevladoval socialni čut. Ena izmed glavnih značilnosti Fužin je, da združujejo ljudi zelo različnih kulturnih pripadnosti (predvsem bivših republik Jugoslavije). Druga značilnost je, da je razpon starosti prebivalcev zelo ozek, ko so zgradili bloke, so se namreč v njih naselile mlade družine ali mladi pari. Tako so imeli najprej veliko težavo z vrtci (premajhno število mest) in so posledično zgradili nove vrtce, kasneje z osnovno šolo, zato so zgradili novo šolo, sedaj pa vidijo težavo v staranju prebivalstva. Ljudje, ki so se pred 30 leti naselili v Fužinah se starajo. Kljub temu, da imajo en dom za ostarele, je zanimanje za mesta v njem preveliko. V Fužinah je tudi močna populacija otrok (otroci oz. otroci otrok priseljencev) ter zrelega prebivalstva. Delež starejših je še nekoliko manjši, a vztrajno narašča.

Da so Fužinci lahko povezani med seboj, skrbijo tudi številne organizacije in društva, ki jih podpira tudi MOL. Ta društva skrbijo za vse generacije.

Prednosti, ki jih sogovornici vidita v **Fužinah**: Veliko zelenih površin, bližina centra Ljubljane in bližina "narave" - Golovec, vasi s polji (nekaj naj bi jih spadalo tudi pod četrtno skupnost Fužine), velika povezanost ljudi (ko je potrebno stopiti skupaj, takoj stopijo), osnovni šoli, vrtci, srednja šola, ki bo izvaja tudi visokošolski program, igrišča (ki so sicer nekoliko slabše opremljena), sprehajalne poti, Fužinski grad.

Slabosti: veliko število avtomobilov (včasih 1 stanovanje 1 avto, sedaj vsaj 3-4 avtomobili na stanovanje – otroci odraščajo), težava parkiranja (mirujoči promet), manjka nek skupni prostor, staranje prebivalstva. Velika težava je tudi stigmatizacija Fužin, kar pa je zelo zgrešeno, saj naj bi bile Fužine po podatkih policije najbolj varna sooseska v Ljubljani.

Eden večjih načrtov, ki jih želijo izvesti je Športni otok, na katerem bi bila igrala tako za odrasle in mlade (tenis igrišče, odbojka na mivki, fitnes na prostem...).

Na vprašanje, kaj predlagata, naj podjetje Trimo postavi v Fužinah, sta menili, da naj bodo ciljna skupina mladostniki med 12. in 25 letom, saj za njih ni toliko primernih opremljenih površin, kjer bi se lahko srečevali in družili. Košarkarska in nogometna igrišča so bolj slabo opremljena. **Za kakšne turnirje jim manjka tribuna, za prireditve pa oder.** To naj bi bili po njunem mnenju najpomembnejši ideji, vse drugo že praktično že imajo (razen mogoče kakšne sence). Prav tako pogrešata vsebine za dekleta – fantje se še družijo ob športnih aktivnosti, deklet pa ob igriščih večinoma ni videti.

Pojavi pa se **problem vzdrževanja**. Tako težavo imajo že sedaj, saj se ne morejo dogovoriti, kdo opravlja vzdrževanja zlasti na igriščih in prostoru, kjer so parkirani avtomobili. Sami menijo, da je za to odgovorna občina, občina pa, da naj za to poskrbijo stanovalci ali četrtna skupnost Moste, pod katero spadajo Fužine. Tudi kdo bo vzdrževal novo postavljeni objekt podjetja Trimo, še niso dogovorjeni. Poskusila bo to prevzeti četrtna skupnost, če bodo za to sredstva, drugače ga bo vzdrževala narava, kot večino objektov.

Polona Dominik (Društvo Skala, vodja mladinske ulične vzgoje)

Društvo za mlade pripravlja različne delavnice, pomagajo jim pri učenju, ... Sami nimajo prostorov, zato gostujejo v knjižnici. Večino dejavnosti imajo v sobi v knjižnici, nekaj pa tudi na prostem in v njihovem premičnem kombiju (mini bus veselja). **Njihovi predlogi so bili preveliki** za načrtovano akcijo podjetja Trimo – želeli so predvsem velike objekte za mlade in tudi zase (lasten prostor, igralnica, **telovadnica, center za mlade...**) Kljub razlagi, da načrtujemo manjši objekt, več relevantnih informacij ni bilo podanih. Za ciljno populacijo tudi oni predlagajo **mladostnike**.

Bojana Genorio (dom upokoјencev, direktorica)

O svojem videnju odnosov med Fužinci je poudarila predvsem, da so njihovi odnosi zelo dobri in da se ona in prebivalci doma (tudi tisti, ki niso iz Fužin) tu počutijo dobro. Kljub temu, da so imeli težave z gradnjo (prebivalci so jo večkrat prekinili), sedaj z njimi dobro sodelujejo. Vključujejo se v projekte, ki jih pripravljajo v Fužinah, ter tudi sami izvajajo dejavnosti, ki bi pritegnile prebivalce (odprli so Center aktivnosti za starejše) in z njimi sodelovali.

Kot ciljno populacijo predlaga **starejše**, saj se prebivalci Fužin starajo in stvari, ki so namenjene starejšim, lahko uporabljajo tudi mladi – malo težje je obratno. Podala je nekaj idej, ki so v mejah projekta: postavitve klopi in sence na sprehajalni poti ob Ljubljani, lahko tudi samo **objekt s senco in klopami, morda pokrit oder**. Sami se zavzemajo za športni park za starejše, kjer bi bila različna orodja za vaje, primerne tako za starejše prebivalce kot za mlade.

Kar se tiče vzdrževanja predlaganega objekta, ki bi ga lahko koristili prebivalci doma ali bi bil njim namenjen, lahko del vzdrževanja prevzamejo oni, seveda pa bi bil potreben dogovor. Veliko je odvisno od namembnosti objekta.

Zalka Lunder (predsednica društva upokoјencev) in Danica Bele (tajnica društva upokoјencev)

Ga. Zalka ni prebivalka Fužin, vendar se v Fužinah počuti kot doma. Meni, da so Fužinci zelo povezani in dajo veliko na medsosedske odnose, kar sicer pogreša v svojem domačem kraju. Tudi ga. Danica kot prebivalka Fužini potrjuje njeno ugotovitev. Težavo oz. pomanjkljivost Fužin pa vidita predvsem v slabo vzgojenih otrocih (nekaterih), ter slabo urejenih sprehajalnih površinah in prehodih za pešce. Zelo ju moti, da ni urejenih parkirišč

in da so avtomobili parkirani tudi čez prehode za pešce. Kot društvo ne potrebujejo nobenega posebnega objekta, saj organizirajo dejavnosti predvsem na prostem ali se srečujejo v svojih prostorih. Sogovornici tudi nimata posebnih idej ali želja glede objekta. Menita pa, da naj bo objekt namenjen starejšim ali mladim. Predlagata **lokacijo v okolici osnovnih šol, pri domu starejših ali na Brodarjevem trgu**. Poudarjata, da bo težava z vzdrževanjem, saj imajo že sedaj s tem težave.

Zlatan Čordić - Zlatko (hip hop izvajalec)

Življenja oz. mladosti v Fužinah se spominja zelo pozitivno. Mladi so se vedno družili med sabo, prebivalci so bili **solidarnostno povezani** (npr: interno organiziranje zbiranja starega papirja med prebivalci enega bloka), med šolarji socialne razlike še niso bile tako vidne kot danes (v smislu oblek, šolskih torb, čevljev...). Ljudje so se radi družili zunaj. "Še vsak, ki ga poznam, da je nekoč živel v Fužinah in se preselil, se je takoj pripravljen vrniti."

V Fužinah se danes najde praktično vse v smislu osnovnih objektov - šole, trgovine, kavarne, lekarna, dom za starejše... Zmanjšalo se je število peskovnikov, več je avtomobilov. Pogreša **vsebine za mlade**, ki npr. ne igrajo nogomet, košarke ipd., ki so po njegovem mnenju "zgubljeni", saj ne vedo, kaj naj počnejo v prihodnosti. Zelo malo je programov, ki bi mlade **spodbujali** in jim predstavljali možnosti zanimanj, hobijev, preživljanja prostega časa, torej **kanalov, preko katerih se lahko izrazijo**. Prav tako pogreša splošno **komuniciranje pomembnosti solidarnosti, enakopravnosti, pozitivnih vrednot, optimizma** (omenil je npr. idejo, da bi bilo en jumbo plakat namesto trženjskim sporočilom vedno namenjen prostoru za pozitivna, optimistična sporočila mimoidočim).

Meni, da bi bili Fužinci naklonjeni novi instalaciji, če bi se jim zdela uporabna. To lahko instalacija doseže s svojo uporabnostjo, privlačnim dizajnom - to naj presodijo arhitekti. Nevarnost uničenja oz. poškodovanja instalacije je ravno tako velika kot v kateremkoli drugem predelu Ljubljane. Podpira instalacijo za mlade ("Iskreno povedano, starejši me sploh ne zanimajo."), čeprav lahko namen služi tudi **srečevanju med generacijami**. Kot lokacijo predlaga **zelenico na Preglovem trgu**, zelenico med lekarno in glavno cesto ali pa **nabrežje Ljubljance**, saj je to zelo priljubljena sprehajalna pot - tudi za tiste, ki ne stanujejo več v Fužinah.

Danica Simšič (bivša županja Ljubljane; članica Mestnega sveta MOL, izvoljena v okolju Četrtna skupnosti Moste)

Ga. Simšič že celo svoje življenje prebiva v Fužinah. Njeno mnenje je, da so Fužine ena izmed najlepših sosesk v Ljubljani in da so že leta 1985 imeli vso potrebno infrastrukturo. Fužine so tudi ena najbolj varnih sosesk, kljub stigmatizaciji, ki prevladuje. Stereotipi ne ovirajo življenja v tej soseski in so vedno manj prisotni. Nacionalna struktura je zelo pestra, zato pride včasih do zaostritev, vendar večjih nesporazumov najina sogovornica ne zaznava.

Fužine so lep primer soseske, ki bi lahko postala **še bolj prijazna do otrok, invalidov in starejših**. Izpostavila je spor med prebivalci in uradno oblastjo glede komunalne infrastrukture. Ko Četrtna skupnost predstavi pobude za urejanje svoje okolice MOL-u, dobijo zgolj formalističen odgovor, da naj za to poskrbijo sami. Ne smemo pozabiti omeniti, da je lastnica celotnega naselja Fužin ravno MOL.

Po mnenju sogovornice Fužinam manjka predvsem možnost **organiziranega druženja**, kajti ni več tako velike povezanosti med prebivalci, kot je bila pred 20. ali 30. leti. Spremenile so se družbene vrednote. Ni ene relativno večje pokrite površine. Potrebovali bi zadevo za **javne prireditve in športne dogodke**. Nova instalacija bi bila večnamensko uporabna. Zanj bi lahko skrbela Četrtna skupnost, če bi tako določil Trimo, ali pa kar upravniki blokov in stanovalci sami, kjer bi vsako stanovanje prispevalo po 1 evro. Za takšno upravljanje ne bi bilo potrebno vložiti veliko sredstev. Instalacija naj bo namenjena **aktivni generaciji**, torej mladim oz. od tistih najmlajših pa do starosti 40 ali 50 let. Starejši prebivalci se po njenem mnenju bolj zadržujejo v prostorih, ki so njim namenjeni, potrebujejo tudi dodatno varnost. Super ideja se ji zdi postavitve nekakšnega

nabrežja s klopami ob Ljubljani. Sicer pa mora imeti instalacija namen, npr. omogočanje prireditev. Naj bo **prijazna do okolja, brez kakšnih ostrih robov. Žive barve** so dobrodošle za pozitivno energijo. Ne sme pa biti to nekaj "superpompozna." Lahko je drugačno, izzivalno in seveda opazno. Kot vsak objekt v Fužinah ali kjer koli drugje lahko naleti tudi na neodobravanje, saj stvari ne morejo vedno biti vseč vsem. Sogovornica obiskuje razne prireditve v Fužinah, veliko se sprehaja, zahaja na bližnji Golovec in je zadovoljna z življenjem in mirom v tej soseski.

**Vitimir Simunišek (vodja Svetovalnice CSD Moste-Polje),
Mišo Pavlovič (vodja programa Korak CSD Moste-polje),
Andrej Torkar (predsednik balinarskega društva),
Slađana Šmitran (vodja društva Vidovdan) in
Nina (študentka, ki pomaga v društvu Vidovdan)**

Skupen povzetek intervjujev (Monika Borovnik)

Odnos sogovornikov do Fužin je zelo pozitiven. Ne čutijo se ogrožene, odrezane od ostalih delov mesta Ljubljane, in se ne menijo kaj dosti za razne stereotipe, ki krožijo o Fužinah. Fužine, kot zelo strnjeno naselje s 16 000 prebivalci, kar dobro funkcionirajo. Bloki so ogromni in kvalitetno zgrajeni. Veliko je zelenih površin, sprehajalnih poti, igrišč, v bližini je Golovec. Vsako leto imajo čistilno akcijo in tako odstranijo vso nesnago, ki se nabira čez leto. Izpostavila bi, da se prebivalstvo stara in da je še vedno zelo veliko mladih družin. Za infrastrukturo je v Fužinah dobro poskrbljeno. Skoraj vsi sogovorniki pa so omenili, da jim manjka kakšna **klopca več za sedeti, počivati, uživati v naravi, brati knjige, opazovati druge in podobno.** Vsi so se osredotočili na **Preglov trg**, ki je center vsega dogajanja. Trije tam samo delajo, trije pa so prebivalci že zelo dolgo.

Trije sogovorniki, ki vodijo različna društva in programe za mlade ljudi, so mnenja, da se instalacija postavi na igrišču ob OŠ Martina Krpana, kjer že stoji **tribuna**. To tribuno bi seveda zamenjali z neko novo, kamor bi se lahko, predvsem mladi, usedli, gledali nogomet, kajti imajo ogromno turnirjev, košarko ... Tam se mladi (7., 8. razred, tudi srednja šola) zelo pogosto zadržujejo, tudi pozno v večer. Ostali prebivalci imajo pogled na igrišče iz blokov. Sogovorniki so mnenja, da jih hrup ne moti, ker so ga že vajeni. Za najmlajše otroke je poskrbljeno, ker imajo veliko igrišč z različnimi igrali, peskovniki, gugalnicami, medtem ko odraščajoča mladina nima veliko prostorskih zadev. Na omenjenem prostoru se zvrsti tudi kakšna kulturna prireditev (Oživimo Fužine, predstavitev društev), ki privabi veliko prebivalcev, zato bi bila instalacija namenjena tudi raznim organizacijam. Zagotovila naj bi bivanje čim večjemu številu ljudi in bila seveda umetniško privlačna. Omenili so tudi novo fitnes napravo na prostem, ki pa bo stala na sosednjem trgu. Tako so še bolj poudarili, da osrednji, torej Preglov trg, resnično potrebuje neko oživitve. Mnenja so, da se prebivalci zelo radi zadržujejo na zelenih površinah okoli blokov. **Kakšni manjši instalaciji ne bi nasprotovali, so se pa uprli, ko so postavljali nov dom za starejše občane, ker jim je to pomenilo en travnik manj.** Če bo ta nova instalacija v napoto prebivalcem, je potem bolje, da se sploh ne naredi. Seveda pa je potrebno najti nekoga, ki jo bo vzdrževal. V intervjujih ni bilo zaznati posebnih strahov, da bi lahko to kdo uničil ali poškodoval. Nekaj vandalizma je vedno prisotnega, kaj večjega pa niti ne oz. vedno manj.

Starejši sogovornik, ki že več kot 40 let prebiva v Fužinah bi raje videl, da bi ta konstrukt stal ob **Zaloški cesti**, torej nasproti banke in trgovine, kjer je nekakšen tlakovan prostor z nekaj stopnicami. Poimenoval ga je **naravni amfiteater**. Ta prostor je bolj viden, opazen, veliko ljudi gre vsak dan mimo. Manjka mu nekaj razgibanega, npr. kakšne klopi ali nekaj, kamor bi lahko odložili tudi kolesa. Seveda bi bil namenjen različnim družbenim skupinam, torej mladim in starejšim. Za tribuno ni bil navdušen, ker tam igrajo zgolj nogomet, kar starejše niti ne zanima dosti, poleg tega se tam prireditve Oživimo Fužine odvije samo enkrat na leto. Trdi, da ne rabijo nove tribune, ker se da obstoječo lepo popraviti in tudi zamenjati. Izpostavil je hrup, ki moti nekatere prebivalce v bližnjih blokih, medtem ko ploščad ob Zaloški nima takoj v bližini bloka. Opisal je preteklost Fužin, navedel dobre in slabe strani. Povedal je, da nekateri posamezniki ali skupine zelo hitro kaj poškodujejo, vendar so prebivalci že vajeni vsega, kar se v Fužinah dogaja. Sam je zelo aktiven športnik in se veliko zadržuje zunaj, v naravi. Ob sobotah, ob lepem vremenu, gre tudi iz Fužin oz. ven iz Ljubljane.

Sogovornici - mladi študentki, ki že tudi več kot 20 let živita v Fužinah, sta omenili več prostorov. Prvi je na **koncu Fužin, ob OŠ Nove Fužine**, kjer je igrišče za balinanje, kjer se zadržuje veliko mladih in tudi starejših. Drugi prostor je **travnik pri knjižnici**, kjer se nahajajo razna društva. **Nova instalacija naj bi predstavljala majhne klopi in mize**. Bila naj bi čim bolj **neopazna, nevpadljiva, moderna**, lepih, **zelenih barv**, kjer se bodo ljudje **udobno počutili**. Tretji prostor, ki sta ga omenili, pa je ob Ljubljanici. Dobrodošla bi bila kakšna **brv ali ploščad nad vodo**, ki bi bila seveda zaščiten z ograjo in kjer bi spet lahko sedeli, brali, se pogovarjali. Nista navdušeni nad ogromno materiala, ki bi ga instalacija lahko vsebovala. Mora biti enakomerno porazdeljeno. Tudi **nekaj preveč umetniškega, čudnega, bi ljudi lahko odvrnilo od uporabe**. Prebivalci morajo začutiti, da jim bo ta konstrukt koristil. Namenjeno mora biti kar velikemu številu ljudi. Mladi puncici načrtujeta prihodnost v Fužinah, tudi otroke želita vzgojiti v tem okolju. Menita, da je treba za vse družbene skupine poskrbeti. Omenili sta strpnost do drugačnosti in različnosti. Zaznati je bilo nekakšno zagovarjanje Fužin, obramba pred prevladujočimi stereotipi in velika aktivnost mladih prebivalcev, ki so zadovoljni z življenjem v Fužinah in jih ostali deli Ljubljane ne privlačijo preveč. Imata izkušnje z določeno mero vandalizma, vendar menita, da je bilo tega včasih še več in da so zdajšnje generacijo veliko bolj umirjene. Sami sta zelo aktivni in se veliko zadržujeta zunaj v prostem času. Radi se usedeta na kakšno klop in bereta. Njuni starši so še bolj aktivni. Od tega, da se sprehajajo v okolici, imajo v bližini Fužin tudi svoje vrtove.